

אלא, זה שאסור מן התורה להוציא פרה אחרת עמה, הוא **משום שנאמר** "והוציא אותה", ומשמע שיוציא רק אותה לבדה.

ומקשינן: ותנא קמא — הא כתיב "אותה"?! ומשמע אותה לבדה, ומדוע הוצרך תנא קמא לאסור דבר זה משום גזירת חכמים?

ומתריצין: מאן תנא קמא מיהו תנא קמא שבמשנה? - רבי שמעון הוא, דדריש טעמיה דקרא, שהוא דורש טעמים לדברים שלמדנו בתורה בפירוש. וגם הוא מודה שאיסור זה הוא מן התורה.⁽¹⁷⁾

מאי בינייהו — מה ההבדל בהלכה למעשה ביניהם?

נג-א איכא בינייהו ההבדל ביניהם הוא במקרה דאפיך חמור בהדה, שהוציא חמור יחד עם הפרה האדומה.

לדעת רבי שלא דורשים את טעם הכתוב, אסור לעשות כן, שהרי התורה אמרה "אותה" — לבדה. ואין חילוק בין חמור לפרה.

אבל לדעת רבי שמעון, שטעם הפסוק שאמר "אותה" — לבדה" הוא משום שלא יאמרו שחורה שחטו, או שתיים שחטו, כל זה שייך בהוציא פרה אחרת עמה. אבל אם הוציא עמה חמור אין חשש שהרואים יאמרו ששחטו חמור.⁽¹⁾

ג. ועולא ממשיך לדרוש את המקרא בסדר עבודת יום הכיפורים:

"ושחט אותה לפניו".

ודרשו חכמים:

"ושחט אותה", דוקא אותה. מכאן שלא ישחוט פרה אחרת עמה.⁽²⁾

לה את המשכון כל יום].

ודעת חכמים שאין לחלק בין עניה לעשירה, מפני שהפסוק לא חילק בזה. על פי רש"י.

הריטב"א מבאר, שלדברי הכל יש לתת טעם למה שנאמר בתורה. אלא חכמים ורבי שמעון נחלקו האם קובעים את הדין על פי הטעם שדורשים לכתוב. דעת רבי שמעון שהטעם קובע את הדין. אך חכמים סוברים, שמאחר שהתורה הזכירה את הדין סתם. אין מבטלים ממנו כלום מחמת הטעם, משום דלא פלוג רחמנא [שהתורה לא חילקה].

1. בפרה וכן בכל בהמה טהורה גזרו שמא יאמרו הרואים שאותה שחטו, אבל בבהמה טמאה לא חששו. מאירי.

2. היינו כששוחט את שתי הפרות יחד בסכין

ומכאן למדו שהפרה נפסלת אם עשה בה מלאכה שלא לצרכה [עיינן פרה ב ג]. משנה אחרונה.

ומה שהוזכר בגמרא פרה שחורה לאו דוקא הוא. אלא הכוונה פרה שאינה אדומה [רבינו אליקים].

17. רבי שמעון וחכמים נחלקו במסכת בבא מציעא [קטו א] בענין איסור "לא תחבול בגד אלמנה" [שאסור לקחת בגד אלמנה למשכון].

רבי שמעון סובר שדוקא אלמנה עניה אין ממשכנים אותה, אבל עשירה ממשכנים. לפי שהוא דורש את טעם הדבר, שכאשר אתה מחזיר לה את המשכון מדי ערב, וחוזר ונוטלו מידי בקר אתה גורם להשיאה שם רע בשכנותיה [וזה שייך רק באלמנה עניה שחייב להחזיר לה את המשכון כל יום]. אבל בעשירה אינו חייב להחזיר

— "לפניו"

לדעת רב שפוסל שחיטה בזר, דרשו: מכאן שלא יפיה דעתו ממנה.

ולדעת שמואל שמכשיר שחיטה בזר, דרשו: מכאן שיהא זר שוחט ואלעזר רואה.⁽³⁾

ד. "ולקח אלעזר כהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים". ופסוק זה מדבר בקבלת הדם והזאתו.⁽⁴⁾

מדוע הוזכר אלעזר במקרא זה?

לשמואל הסובר כי שחיטת הפרה שהוזכרה במקרא הקודם כשרה בזר, כתבה התורה כאן "אלעזר" כדי לאחדוריה לאלעזר. להחזיר את קבלת הדם והזאתו לאלעזר, לומר שהעבודות הללו פסולות בזר.⁽⁵⁾

ואילו לרב הסובר ששחיטת הפרה שהוזכרה במקרא הקודם פסולה בזר, אם כן אין צורך לומר כאן "אלעזר". שהרי אפילו אם היה כתוב "ולקח מדמה באצבעו" [בלא "אלעזר"] היה מובן מאליו שהפסוק מדבר על אלעזר שהוזכר בפסוק הקודם.

וממילא, הוי מיעוט אחר מיעוט — פעמיים מיעוט הכתוב שדוקא אלעזר כשר, ולא אחר. וכלל אמרו חכמים: "אין מיעוט אחר מיעוט בא, אלא לרבות".

ומרבים ממה שנאמר "אלעזר" פעמיים דאפילו כהן הדיוט כשר לקבלת הדם והזאתו, ואין צריך שדוקא אלעזר יקבל את הדם ויזה.⁽⁶⁾

ה. בהמשך הפרשה מתבאר, שאחרי קבלת דם הפרה והזאתו, היה שורף את הפרה.⁽⁷⁾ ונאמר בפסוק ו:

[שאילו נאמר "ולקח מדמה באצבעו" ולא נאמר "ולקח אלעזר" הייתי אומר שאפילו זר כשר בקבלה כשר שהוא כשר בשחיטה שלפניו]. ריטב"א [וכן נראה מדברי רש"י בד"ה ולקח הכהן].

6. והרי זה בכלל "משמע מוציא מיד משמע". שהרי הוצאת הפרה ושחיטתה נעשו על ידי אלעזר. ואילו קבלת הדם והזאתו [שהוזכרו בפסוק זה] כשרי אפילו כהן הדיוט. ריטב"א. גם בתוספות [ד"ה לרב] מבואר שרב מרבה כהן הדיוט דוקא לענין קבלה והזאה. אבל הוצאה ושחיטה נעשו דוקא על ידי אלעזר. [אבל רבינו אליקים כתב להיפך. עיין שם].

7. בשריפה עצמה נאמר "ושורף את הפרה לעיניו". ולא התפרש מי שורף. והרי זה בגדר "משמע ממילא", כלומר, השריפה נעשתה על

ארוכה. אבל אם שחטה מיד אחריה לא נפסלת בכך תוספות הרא"ש [ושלא כהגהת שיח יצחק והמגיה בתוספות ישנים].

3. לדעת שמואל פסוק זה הוא בכלל "משמע מוציא מיד משמע". כלומר העבודה הקודמת [הוצאת הפרה] נעשתה על ידי אלעזר, ואילו עבודה זו כשרה גם בזר [וכן נראה מרש"י ד"ה ולקח הכהן].

4. אף על פי שרש"י הזכיר כאן את קבלת הדם בלבד. ברור שהגמרא מדברת גם בהזאת הדם שהוזכרה בפסוק. וכן כתב הריטב"א.

5. והרי זה בכלל "משמע מוציא מיד משמע". כלומר "אלעזר" שהוזכר בפסוק זה בא להוציא ממשמעות הפסוק שלפניו [ששחיטה כשרה בזר] ולומר שקבלת הדם נעשתה דוקא על ידי אלעזר

"ולקה הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה".

למה הוזכר במקרא זה "הכהן"?

לשמואל הסובר כי העבודות שהוזכרו במקרא לעיל [מקבלת הדם ואילך] נעשו דוקא על ידי אלעזר, נאמר כאן "הכהן", ללמדך על עבודה זו דאפילו בכהן הדיוט היתה נעשית.

והרי זה "משמע מוציא מיד משמע". שעבודה זו [השלכת עץ ארז וכדומה] היא שונה מהעבודות שקדמו לה. שהרי קבלת הדם והזאתו [ושריפת הפרה] לדעת שמואל נעשו דוקא על ידי אלעזר. ואילו השלכת עץ ארז כשרה בכהן הדיוט.

ואילו לרב, שגם העבודות שהוזכרו במקראות הקודמים כשרות בכהן הדיוט, אם כן "הכהן" שהוזכר כאן הוא בגדר "משמע ממילא". שהרי גם אם לא היתה התורה מפרשת שהכהן היה משליך את הארז, היינו מבינים דבר זה מעצמנו, מפני שהמקראות שלפניו מדברים בכהן הדיוט.

ומעתה קשה לדעת רב, מדוע הוזכר "הכהן" במקרא זה?

ומבארינג: [לרב], אצטריך הוצרך הכתוב לומר "הכהן", מפני שאילו לא נאמר "הכהן" סלקא דעתך אמינא, היה עולה בדעתך לומר, כיון דלאו גופה דפרה נינהו — שמאחר ועץ הארז ושני התולעת והאזוב אינם גוף הפרה עצמה, לכן לא ליבעי בהן, לא נצטרך כהן בהשלכתם.

קא משמע לן השמיע לנו הכתוב שצריך כהן בהשלכתם.

ו. ובהמשך הפרשה נאמר בפסוק ז:

"וכבס בגדיו הכהן".

"הכהן" שהוזכר בפסוק זה הוא בגדר "משמע ממילא", שהרי בפסוק הקודם [השלכת הארז] הוזכר הכהן. וגם אילו לא הוזכר כאן הכהן, היה מובן ממילא שהפסוק מדבר על הכהן שהוזכר לעיל.

ואם כן למה הוזכר במקרא זה "הכהן"?

מכאן דרשו: "הכהן" — בכיהונו. כיון ש"הכהן" נכתב בסמוך ל"בגדיו" [וכבס בגדיו הכהן] דרשו שבגדיו יהיו בגדי כהונה [כאילו אמר הכתוב "וכיבס בגדיו שבכיהונו"].⁽⁸⁾

שנעשתה בבגדי לבן. ובספרי [תחילת פרשת חקת] למדו זאת בגזירה שוה "חוקה חוקה" מיום הכיפורים [וראה לעיל מב ב הערה 15 בשם הריטב"א].

והקשה שיח יצחק: מאחר שלומדים בגזרה שוה "חקה חקה" שנעשתה בבגדי לבן, אם כן מדוע צריך את הפסוק "הכהן" — בכיהונו? [עיין מה שתירץ. ותירוציו הם שלא כדברי רש"י והריטב"א בסוגיא].

ידי מי שקיבל את הדם והיזה במקרא הקודם. [ועולא לא הוצרך להשמיענו שזה בגדר "משמע ממילא" כי זה פשוט].

8. א. עולא משמיע לנו שאף על פי שנאמר בפסוק "הכהן" אין זה בכלל "משמע מוציא מיד משמע" [אלא נכתב ללמדנו שצריך בגדי כהונה]. על פי רבנו אליקים [עיין שם].

ב. הריטב"א מביא שבמסכת פרה [ד א] שנינו

שעבודות הפרה חמורות, שנעשות דוקא בכהן גדול.

אם כן — **בכיהונו מיבעיא!**? וכי צריך לומר שעבודות הפרה טעונות בגדי כהונה?⁽⁹⁾

ומתרצינן: **איין**. אכן הפסוק בא ללמד שבגדי כהונה נוהגים גם לדורות. כי אף על פי שאפשר ללמוד דבר זה בקל וחומר, מכל מקום, **מילתא דאתיא בקל וחומר** — דבר שאפשר ללמדו מקל וחומר, **טרה וכתב ליה קרא** — טורה המקרא וכותב אותו בפירושו.⁽¹⁰⁾

ח. בהמשך הפרשה נאמר בפסוק ט:

"ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור"

נאמר בפסוק **"איש"** [ולא נאמר "כהן"] — **להכשיר את חזר לאסוף את אפר הפרה.**

ופסוק זה הוא בגדר "משמע מוציא מיד משמע", שאילו נאמר "ואסף את אפר

ז. ונאמר בהמשך פסוק ז: **"ויטמא כהן עד הערב"**

וגם "הכהן" שהוזכר כאן הוא בגדר "משמע ממילא", שהרי המקרא שלפניו מדבר בכהן.

ואם כן למה הוזכר במקרא זה "הכהן"?

מכאן דרשו: בא הכתוב ללמד, שדין **"כהן בכיהונו"**, שצריך ללבוש בגדי כהונה, נוהג גם לדורות [ולא רק בפרה האדומה הראשונה שעשו במדבר].

ומקשינן: ה**ניחא** דרשה זו [ש"כהן בכיהונו" נוהג לדורות] **למאן דאמר** שפרה אדומה לדורות **בכהן הדיוט**. שלדבריו **שפיר** מובן שלולא שנאמר "הכהן" פעם שניה הייתי יכול לומר שלדורות לא צריך בגדי כהונה.

אלא למאן דאמר פרה אדומה לדורות נעשית **בכהן גדול**, הרי גם לולא שנאמר "הכהן" פעם שניה, מובן מאליו שצריך בגדי כהונה, מקל וחומר:

השתא, עכשיו שלמדנו שכהן גדול בעינינו,

9. עבודת הקרבנות שכשרה בכהן הדיוט צריכה בגדי כהונה. קל וחומר לפרה, שנעשית בכהן גדול, כל שכן שהיא צריכה בגדי כהונה.

ואף על פי שחלק מעבודות הפרה נעשו בכהן הדיוט, מכל מקום מאחר שחלק מעבודותיה נעשו בכהן גדול, ודאי שכל עבודותיה צריכים בגדי כהונה. תוספות הרא"ש. ותוספות ישנים. ועיין ריטב"א.

10. כשאין הפסוק צריך להאריך מאוד בלשונו. ריטב"א [עייין ריטב"א החדשים בבא מציעא סא א ד"ה רבינא].

ג. בתוספתא פרה [פרק ד] אמרו שעבודות הפרה נעשו בארבעה בגדי כהן הדיוט. וכן פסק הרמב"ם [פרה א יב].

ונחלקו תנאים [וימא יב] אם בגדי כהן הדיוט היו בגדי לבן [יש אומרים שהאבנט של כהן הדיוט אינו לבן כולו].

וכתב במשנה אחרונה שהתוספתא סוברת שבגדי כהן הדיוט היו בגדי לבן. וכן כתב משנה למלך [פרה א יב] אבל דעת הרמב"ם צריכה עיון. שהרי הרמב"ם עצמו פסק [בהלכות כלי המקדש ח א] שאבנטו של כהן הדיוט לא היה כולו מפתן לבן, אלא היה מעורב בו צמר. משנה למלך. ועיין שיח יצחק כאן.

מים חיים אל כלי". כלומר, מערבים את אפר שריפת הפרה במי מעין. ופעולה זו נקראת "קידוש" [קידוש המים ועשייתם ל"מי חטאת"].⁽¹⁵⁾

וכדי לדרוש פסוק זה הביא עולא משנה:

תנן התם — שנינו שם [במסכת פרה ה ד]:

הכל כשרין לקדש את המים [על ידי שנותנים אותם על אפר שריפת החטאת שבכלי]. **חזין מחרש שוטה וקטן**. זו היא דעת חכמים.

רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס.⁽¹⁶⁾

והוינן בה: **מאי טעמא דרבנן?** מהו הטעם של חכמים הפוסלים את הקטן ומכשירים את האשה?

הפרה "ולא נאמר "איש" [הייתי אומר שהפסוק מדבר על הכהן שהוזכר בפסוקים הקודמים. לכך נאמר "איש", לרבות את הזר. ולהוציא ממשמעות הפסוקים הקודמים].

ונאמר בפסוק "טהור". ומילה זו מיותרת, שהרי פרה אדומה נקראת גם "חטאת",⁽¹¹⁾ ומובן שצריך לעשות את כל מעשיה בטהרה כשם שחטאת נעשית בטהרה.⁽¹²⁾

אלא הכתוב בא להכשיר את האשה.⁽¹³⁾

ונאמר בפסוק "והניח מחוץ למחנה", ללמד שרק מי שיש לו דעת להניח כשר. יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח, שהם פסולים.⁽¹⁴⁾

ט. ובהמשך הפרשה נאמר בפסוק יז:

"ולקחו לטמא [לצורך טהרת הטמא] מעפר שריפת החטאת [הפרה האדומה], ונתן עליו

[משנה אחרונה פרה ה ד].

[הר"ח מביא מחלוקת תנאים באסיפת אפר על ידי אשה. והסוגיא כאן כרבי ישמעאל. עיין שם ובשיח יצחק].

15. פירש רש"י שנתן את המים על האפר. ותוספות כתבו להיפך עיין לעיל מב א הערה 22. [רש"י כתב כאן שקידוש היינו נתינת מים על האפר בכלי חרס. והרש"ש מוחק את המילה "חרס" מפני שכל הכלים כשרים עיין שם].

16. אנדרוגינוס יש לו סימני זכר וסימני נקבה, ופסול משום שהוא ספק אשה. רש"י.

ונמצא שרבי יהודה פוסל את מה שחכמים הכשירו. ומכשיר את מה שהם פסלו: אשה ואנדרוגינוס — לחכמים כשרים, ולרבי יהודה פסולים, ואילו קטן לחכמים פסול, ולרבי יהודה כשר.

11. בפסוק ט: "והיתה לבני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא". [ובפסוק יז: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת"].

12. רש"י [ועיין ריטב"א ד"ה ואסף].

13. בעבודה זו, אבל שאר העבודות שעל ידי כהן נעשו בזכרים. [רמב"ם פרה ד יז ועיין כסף משנה שם] ועיין ריטב"א.

14. כלומר, "איש" משמע למעט אשה וקטן. ו"טהור" בא להכשיר אחד מהם, ומנין לנו לדעת איזה מהם הכשיר הכתוב?

מאחר שנאמר "והניח" אנו לומדים למעט קטן שאין בו דעת להניח שהוא פסול גם לאסיפה [ולא רק להנחה מפני ששניהם נכתבו יחד]. שנאמר "והניח... במקום טהור" משמע שיש למניח דעת להבחין בין מקום טהור לטמא.

אלא, בהכרח, כוונת הכתוב היא להוסיף לך אדם נוסף שכשר כאן [אף על פי שלעיל בענין אסיפת האפר הוא פסול]. ולומר לך, **דאפילו קטן, דפסלי לך התם** שפסלתי לך בענין אסיפת האפר, בכל זאת **הכא**, כאן בענין קידוש — הרי הוא **כשר**.

ואשה **מנא ליה**, מנין לו לרבי יהודה שהיא פסולה?

שנאמר: "ונתן עליו מים חיים". ודרש רבי יהודה: "ונתן" ולא "ונתנה".⁽¹⁹⁾

עד כאן הסבירה הגמרא את דעת רבי יהודה. ומעתה קשה על רבנן, מה הם יענו על טענת רבי יהודה? מדוע הפסוק שינה וכתב "ולקחו" בלשון רבים?

ומבארינן: **ורבנן** יתרצו את דבריהם: אמנם "ולקחו" מתייחס לאנשים שכשרים לאסיפת האפר שהוזכר לעיל. ושינה הכתוב ואמר "ולקחו" בלשון רבים, משום **שאי כתב רחמנא** [המקרא] "ולקח, ונתן" בלשון יחיד, הוה **אמינא** שאין עבודת הקידוש כשרה אלא **עד דשקיל חד ויהיב חד**. עד שאותו אדם שלקח את האפר, הוא עצמו יתן את המים, לאפר,

לכן **כתב רחמנא** "ולקחו" בלשון רבים, ללמדנו שאפילו אם לקחו שנים, כשר.

ומפרשינן: **דכתיב**: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים". מאחר שלא נאמר בתורה אלא "ולקחו" [ולא התפרש מי הם הלוקחים] הרי משמע ממילא שהכתוב מדבר על האנשים שהוזכרו בעבודה הקודמת שהיא אסיפת האפר.

ולכן, **הנך דפסלי לך באסיפה**, חרש שוטה וקטן שפסלתי לך אותם באסיפת האפר,⁽¹⁷⁾ **פסלי לך** — פסלתי לך אותם גם בקידוש.

והנך **דאכשרי לך באסיפה** — אשה ואנדרוגינוס⁽¹⁸⁾ שהכשרתי לך אותם באסיפת האפר, **אכשרי לך בקידוש** — הכשרתי לך אותם גם בקידוש.

ורבי יהודה הסובר שאשה ואנדרוגינוס פסולים, וקטן כשר, מה טעמו? הרי "ולקחו" שנאמר בענין קידוש מתייחס לאנשים שהוזכרו לעיל [באסיפת האפר] דעת חכמים!

רבי יהודה יענה לחכמים: **אם כן**, אם אכן דבריכם נכונים, ש"ולקחו" מתייחס לאנשים שהוזכרו לעיל, **לימא קרא** יאמר הכתוב "ולקח" בלשון יחיד, כשם שנאמר לעיל בענין אסיפת האפר לשון יחיד!

מאי "ולקחו"? מדוע נאמר "ולקחו" בלשון רבים?

כשר [שהרי אין שום טעם לפסלו אלא רק במקום שאשה פסולה, מפני שהוא ספק אשה].

19. אף על פי שכל התורה כולה נאמרה בלשון זכר ואין ממעטים את האשה אלא במקום שנאמר "איש" בפירושו. בכל זאת כאן ממעטים את האשה, מפני שהכתוב שינה בלשונו, שהרי

17. אף על פי שלענין אסיפה לא הוזכר בגמרא שחרש ושוטה פסולים, מכל מקום הרי הטעם שקטן פסול הוא משום שאין לו דעת להניח, וממילא גם חרש [שאינו שומע ואינו מדבר] ושוטה, שאין להם דעת, פסולים.

18. לדעת חכמים שאשה כשרה, גם אנדרוגינוס

ואי כתב רחמנא "ולקחו ונתנו" [שניהם בלשון רבים], הוה אמינא הייתי אומר שאין עבודת הפרה כשרה אלא עד דשקלי תרי ויהבי תרי — עד ששני אנשים יקחו את האפר והם עצמם יתנו אותו למים.

לכן כתב רחמנא [במקרא] "ולקחו" בלשון רבים, "ונתן" בלשון יחיד. ללמדך, דאפילו שקלי תרי ויהיב חד — שאפילו אם שנים לקחו את האפר, ואחד נתן את המים, כשרה. (20)

עד כאן עולא דרש את הפסוק שנאמר בענין קידוש המים.

י. ואחרי הקידוש התבאר בפרשה סדר הזאת מי הפרה על הטמאים:

"ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והיזה על האהל".

ועולא מבאר מי הוא "איש טהור" שהוזכר כאן.

לרבנן, הסוברים שהקידוש נעשה באותם אנשים שהוזכרו באסיפת האפר, נמצא ש"איש טהור" שהוזכר כאן בהזאה מיותר, שהרי גם הקידוש [שלפני ההזאה] נעשה בידי "איש טהור" [שהוזכר בענין אסיפת האפר] וגם אילו לא הוזכר כאן בהזאה בפירוש "איש טהור", זה היה מובן מאליו.

ואם כן, בעל כרחך, אין כוונת הפסוק:

"איש" — להכשיר זה, ו"טהור" — להכשיר את האשה, וכפי שהסברנו בענין אסיפת האפר וקידוש. שהרי זה היה מובן מאליו. והפסוק לא היה צריך לכתוב דבר זה בפירוש.

אלא בהכרח ש"איש טהור" שהוזכר בהזאה, נדרש בדרך של "משמע מוציא מיד משמע".

[כלומר "איש טהור" שהוזכר בהזאה, אינו "איש טהור" שהוזכר באסיפה ובקידוש].

ולכן דרשו רבנן בהזאה: "איש" ולא אשה. "טהור", להכשיר את הקטן [להיפך מאסיפה וקידוש, שאשה כשרה בהם, וקטן פסול].

ואילו לרבי יהודה, הסובר שאשה פסולה בקידוש וקטן כשר, בהכרח אין לפרש את "איש טהור" שהוזכר בהזאה כדעת חכמים [איש ולא אשה, טהור להכשיר את הקטן], בגדר "משמע ממילא".

שהרי אם כך, לא היה צריך לומר כאן "איש טהור" וזה היה מובן מאליו.

אלא רבי יהודה דורש: "איש" — ולא קטן. "טהור" — להכשיר את האשה. [להיפך מקידוש, שהאשה פסולה בו והקטן כשר — לדעת רבי יהודה].

מיתבי סתירה על מה שבארנו שרבי יהודה סובר שאשה כשרה בהזאה, וקטן פסול:

וריטב"א.

20. אילו היה נאמר "ולקח" ונתנו" הייתי אומר שלקחת האפר נעשתה על ידי אדם אחד, ואילו נתנת המים שהיא עיקר הקידוש צריכה דוקא

בתחילת הפסוק נאמר "ולקחו [לטמא מעפר שרפת החטאת]" בלשון רבים. והיה ראוי להמשיך ולומר "ונתנו [עליו מים חיים]" בלשון רבים. תוספות. ועיין תוספות ישנים, תוספות רא"ש,

שנינו במסכת פרה [יב י]: **הכל כשרין להזות** את מי הפרה **חזין מטומטום ואנדרוגינום** (21) **ואשה**, שהם פסולים.

וקטן שיש בו דעת – אשה מסייעתו, ומזה! מותר לאשה לסייע לו בהזאה. (22)

מג-ב **ולא פליג רבי יהודה**. לא הוזכר במשנה שרבי יהודה חולק.

ומשמע שגם הוא מודה שאשה פסולה וקטן כשר [להיפך ממה שביארנו לעיל בדעת רבי יהודה]! (1)

אמר תירץ אביי:

ביון דאמר מר [עולא], שכל פרשת פרה אדומה נדרשת בשני אופנים: א. **"משמע מוציא מיד משמע"**. ב. **"משמע ממילא"**. והרי בהזאה אי אפשר לפרש את "איש טהור" באופן של "משמע ממילא" [שאשה פסולה וקטן כשר], שהרי אם כן מדוע הוצרך הכתוב לאומרו?

אלא, מובן מאליו שרבי יהודה פליג – חולק על דברי המשנה שם [ולא הוצרך התנא לשנות בפירוש שרבי יהודה חולק]. (2)

יא. ובהמשך הפרשה נאמר בפסוק יט:

"וזהה הטהור על הטמא"

שיתכוין להזייה [ואפילו גדול שהיזה בלא כוונה הזאתו פסולה. פרה יב, ב-ג]. וכך יש לקרוא את המשנה הכל כשרים חזין מטומטום וקטן שאין בו דעת". ואחר כך השמיענו התנא שאשה יכולה לסייע ביד המזה בין לגדול ובין לקטן. תפארת ישראל שם בועז ב. וכן משמעות התוספות יום טוב שם [עיינין היטב].

ב) [גירסא אחרת] "קטן שיש בו דעת אשה מסייעתו ומזה". וכוונת המשנה להשמיענו שאשה יכולה לסייע לכשרים להזות. והתנא נקט קטן מפני שהדרך לסייעו. [אבל אין חילוק בין קטן לגדול בזה]. תוספות יום טוב שם. [וכך היתה גירסת התוספות כאן]. ועיינין שיח יצחק.

1. עיינין תוספות ד"ה ולא פליג. הגהות הגר"א, ורש"ש.

2. כתב הריטב"א: "דמדרבנן נשמע לרבי יהודה". וכוונתו, שהתנא הוצרך להשמיענו את דעת חכמים, כדי שלא נבאר את הפסוק בגדר "משמע ממילא". ונאמר שהיה איזה צורך לכתוב לשנותו בפירוש [מפני שהייתי יכול לומר שיש טעם לומר שהזאה שונה מקידוש. או כדי

שני בני אדם.

אבל מאחר שנאמר "ולקחו" ונתן, אי אפשר לומר שבלקחה צריך שני אנשים, ואילו בנתינה היא עיקר הקידוש, מספיק אדם אחד. אלא מסתבר לחכמים שהכתוב בא ללמד שאין לחלק בין שני אנשים לאיש אחד, ובין אותו אדם שעשה את הלקחה לאדם אחר. תוספות הרא"ש. וכן כוונת תוספות ישנים.

21. טומטום סימניו מכוסים. אנדרוגינוס יש לו סימני זכר וסימני נקבה. ושניהם בכלל ספק אשה. וכיון שאשה פסולה גם הם פסולים.

22. האשה מסייעת לו שמחזיקה את המים, והוא טובל את האזוב ומזה. ואם האשה אחזה בידו [בשעת טבילת הזב או ההזאה] פסול. תוספתא שם. ועיינין תוספות.

וצריך ביאור מדוע האשה צריכה לסייע לקטן שיש בו דעת?

ונאמרו שתי גירסאות במשנה:

א) "וקטן שאין בו דעת אשה מסייעתו ומזה". והיינו, שאף על פי שלענין הזאה קטן כשר, מכל מקום אם אין בו דעת פסול, מפני שצריך